

PERSOONSVORMING EN DE SCHOOL (4)

Een fenomenologische didactiek om het kunstzinnige en creatieve te stimuleren. Die ontwikkelde Iris Bogaers, docent Nederlands op het Haarlemse Rudolf Steiner College (RSC) tijdens het driejarige onderzoek *Toekomstgericht onderwijs* van het Kohnstamm Instituut en de Universiteit van Amsterdam.

Het onderzoeksproject *Toekomstgericht onderwijs* richt zich op andere dan de traditionele cognitieve doelen; het gaat o.a. om persoonsvorming, kritisch denken, creativiteit, zelfsturing en samenwerken. Het project liep van september 2015 tot juni 2018 en visie, ontwerp, ontwikkeling en evaluatie stonden centraal. Tien voorlopers (vo-scholen), het Kohnstamm Instituut en de afdeling Pedagogische en Onderwijswetenschappen en Lerarenopleiding van de Universiteit van Amsterdam voerden het uit.

FENOMENOLOGISCHE DIDACTIEK

Het RSC was een van de voorlopers. De school schreef voor het onderzoek een schoolportret en tijdens het onderzoeksproces is de opzet voor de fenomenologische didactiek geformuleerd. Kort samengevat behelst die dat eerst het fenomeen (de waarnemingsinhoud) wordt gepresenteerd, bijvoorbeeld een gedicht, bepaalde woorden of een beeld. De docent laat dit vervolgens rusten om het daarna, door middel van een socratisch gesprek met de klas, te bevragen en te analyseren. Leerlingen leren zo eerst te kijken en te onderzoeken, daarna volgt het waarderen en de opdracht om het onderzochte te verwerken. Het

verschil met een reguliere les is dat leerlingen leren hun reacties uit te stellen; ze krijgen niet het antwoord, de theorie, voorgeschoteld. Vanuit een bepaalde 'chaos' maken ze kunstzinnige en creatieve stappen, om zelf onderliggende patronen te ontdekken.

VERBINDING

Het uitgangspunt voor het RSC is verbinden. Leerlingen verbinden zich met elkaar, met de wereld en met het kunstzinnige, het creatieve. Hoofd, hart en handen worden verbonden binnen de lessen. Het motiveert de leerling aan het werk te gaan met de lesinhoud: *'Ik merk bij mezelf dat ik over mijn hele schoolcarrière vooruit ben gegaan op dit vlak en beter ben geworden in creatief denken. Veel leraren geven ons veel vrijheid bij opdrachten om te zorgen dat er genoeg ruimte is voor eigen creatieve ideeën.'*

Verbinding is geïntegreerd in de fenomenologische didactiek. Eerst alleen waarnemen en het oordeel uitstellen; zo krijgen ze de tijd om zich met het onderwerp te verbinden. Het gezamenlijke gesprek en het gezamenlijk analyseren verbindt leerlingen met elkaar. Het onderwerp wordt dan van veel kanten bekeken en dat kan weer voor verbinding met het creatieve en kunstzinnige zorgen: *'Ik denk, dat omdat de leraren ons leren anders over zaken na te denken, dat we daarom anders denken.'*

Dit is het laatste artikel over persoonsvorming en de school. Dank aan de docenten die vol enthousiasme meewerkten. Door jullie is persoonsvorming gaan leven! ●

NIEUWSGIERIG?

- <https://www.kohnstammstituut.nl/toekomstgerichtonderwijs>
- <https://www.rscollge.nl>